

II

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

2005. MÁRCIUS 9–10-ÉN MEGTARTOTT 415. PLENÁRIS ÜLÉS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témában: „Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlament, a Tanács, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére az európai szövetkezeti társaságok támogatásáról”

COM(2004) 18 final

(2005/C 234/01)

2004. február 23-án, az Európai Bizottság elhatározta, hogy konzultál az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikkében foglaltak értelmében, a fent említett kérdésben.

Az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció, amely az EGSZB munkájának előkészítésére megbízást kapott, a véleményét elfogadta 2005. február 14-én (a téma előadója: Jean-François HOFFELT).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. március 9–10-én megtartott 415. plenáris ülésén (március 9-i ülés), 120 igen szavazattal, 1 ellenében és 3 tartózkodás mellett, az alábbi véleményt fogadta el.

1. Bevezetés

1.1 „A szövetkezeti társaság önként társult személyek autonóm egyesülése, melynek célja a tagok közös gazdasági, szociális és kulturális elvárásainak és szükségleteinek kielégítése egy olyan közös tulajdonban levő vállalkozás révén, amelyben a hatalmat demokratikusan gyakorolják”.⁽¹⁾ Bár a szövetkezeti társaság jogi meghatározása különböző realitásokat fedhet le az egyes tagállamokban, a jogi szakemberek elismerik, hogy ezek a társaságok „intuitu personae” jellegűek (tekintettel vannak a személyre).

1.2 A szövetkezeti jelleget olyan értékek erősítik, mint a demokrácia, az egyenlőség, a méltányosság, a szolidaritás, az átláthatóság és a szociális felelősség, de olyan elvek is, mint az önkéntes csatlakozás, a tagok által demokratikusan gyakorolt hatalom, a tagok gazdasági részvétele vagy a közösség iránti elkötelezettség⁽²⁾.

1.3 Egyébként, a szövetkezeti társaság a tőkés társaságoktól a változó tőkében is eltér, amelynek a részvényei névre szólnak, és elvileg nem ruházhatók át olyan harmadik személyre, aki a szövetkezeti társaságban nem tag.

1.4 Az Európai Unióban mintegy 140 millió állampolgár tagja a szövetkezeti társaságoknak. Közülük kb. 300 000-en teremtenek munkahelyet 2,3 millió személy részére.

1.5 A szövetkezeti társaságra, melyet megtalálunk a legtöbb tevékenységi szektorban, olyan szervezeti felépítés jellemző, amely alapvetően a tagok vásárlási, értékesítési, vagy munkaerő kapacitásának a közösbe adásán nyugszik a tagság gazdasági szükségleteinek kielégítése érdekében, és amely igen alkalmasnak bizonyult a szociális, környezetvédelmi és kulturális célok megvalósítására.

1.6 A szövetkezeti társaságok különösen jól idomulnak a lisszaboni stratégia célkitűzéseire, mivel igyekeznek összeegyeztetni a gazdasági teljesítményt a részvétellel és a személyes képességek kibontakoztatásával.

1.7 Bár méreteikben és fejlettségükben jelentősen eltérhetnek, a szövetkezeti társaságok általában helyi gyökerekre támaszkodnak, ennélfogva át- meg átszövik és megerősítik egy-egy régió társadalmi-gazdasági szövetét, fenntartják a szociális kohéziót olyan területeken, amelyek lemaradtak a fejlődésben, vagy ahol nagyarányú átállásokra van szükség⁽³⁾. A helyi

⁽¹⁾ Szövetkezeti Charta, melyet 1995-ben fogadtak el a Szövetkezeti Szövetségek Nemzetközi Kongresszusán Manchesterben.

⁽²⁾ U.ott.

⁽³⁾ A Régiók Bizottságának 2004. június 16-i véleménye, RB 97/2004 fin., előadó: Irma Pellinen, HL C 318, 2004. 12. 22.

gyökerekhez való kötődés azonban egyáltalán nem akadályozza meg őket abban, hogy tevékenységüket akár az Európai Unió határain túl is ne fejlesszék. Ezért nem hanyagolható el a szövetkezeteknek sem a kereskedelmi forgalomra, sem a világ-gazdaság dinamikájára gyakorolt hatása ⁽⁴⁾.

1.8 Ebben a tekintetben, a szövetkezeti társaságok szerepét és hatását mind nemzeti szinten, mind világviszonylatban elismerik. Így a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) 2002. júniusában egy ajánlást fogadott el a szövetkezetek támogatásáról ⁽⁵⁾, amely azt tűzte ki célul, hogy „a szövetkezetek különböző formái a legteljesebb mértékben járuljanak hozzá a teljes lakosság gazdasági és szociális fejlődéséhez”. Ezt az Ajánlást az EU mind a 25 tagállama elfogadta és ratifikálta.

1.9 Az Európai Unió szintjén, a szövetkezeti társaságokat elismeri az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 48. cikke ⁽⁶⁾. Az Európai Bizottság „a népművészetet, a kisvállalkozásokat, a szövetkezeteket és segélypénztárakat” működtető részlegének keretén belül, különleges figyelmet szentel az effajta társaságoknak. A Tanács nemrég fogadta el az európai szövetkezeti társaság alapszabályát és egy ezt kiegészítő irányelvet a dolgozók bevonásáról ⁽⁷⁾. Ennek a Közleménynek az elfogadása mutatja azt az érdeklődést, amelyet az Európai Bizottság tanúsít az ilyen társasági forma iránt.

1.10 Ez az érdeklődés megfelel a szövetkezeti társaságok várakozásainak is, mert ezek immár kötelesek szembenézni a főbb kihívásokkal, ellenkező esetben nem fejlődhetnek, vagy létezésük is veszélybe kerül. Így, az Unió több új tagállamában az a mód, ahogyan a régi rendszer használta a szövetkezetet, hitelképtelenné tette ezt a társasági formát. Hasonlóképpen, a piacon jelenlevő egyre nagyobb számú, és egymással versengő szövetkezetnek jelentős eszközöket kell befektetnie a piaci versenyképesség megőrzése érdekében, megőrizve közben jelleget és önazonosságukat.

2. A Közlemény irányvonalai

2.1 A 2004. február 23-án elfogadott Közlemény szövegének egyik fő pontja az a tény, hogy a Bizottság hangsúlyozza „a szövetkezetek egyre fontosabb pozitív szerepét számos közösségi cél elérése érdekében”.

⁽⁴⁾ Az ENSZ Közgyűlés 2001. december 19-i, 88. plenáris ülésén elfogadott 56/114. sz. Határozat.

⁽⁵⁾ A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 2002. június 20-i 90. ülésének R 193. Ajánlása a szövetkezetek támogatásáról.

⁽⁶⁾ Az Európai Alkotmányt létrehozó Szerződés III-142 cikke, amely ratifikálás alatt van.

⁽⁷⁾ Az 1435/2003. sz. Rendelet, HL L 207 – 2003. augusztus 18.; A 2003/72/EK Irányelv, HL L 207 - 2003. augusztus 18. Lásd az EGSZB 1992. május 26-i véleményét a Tanács rendelettervezetéről az európai szövetkezeti társaságok alapszabálya tárgyában és a Tanács irányelvettervezetéről, amely kiegészíti az európai szövetkezeti társaságok alapszabályát a dolgozók szerepével, HL C 223 – 1992. augusztus 31.

2.2 Egyébként, azt is megállapítja, hogy a szövetkezeti társaságok a lehetőségeiket nem használták ki eléggé. Ennek javítása érdekében, az Európai Bizottság három fő cél kitűzését javasolja, melyeket 12-12 cselekvési akcióban szándékozik megvalósítani:

2.2.1 Elősegíteni az európai szövetkezetekhez való jobb hozzáférést az ágazat láthatóbbá tétele és jellemzőinek javítása révén

Itt elsősorban arról van szó, hogy strukturált információ- és tapasztalatcserét kell szervezni, és támogatni kell azokat az akciókat, melyek célja a közigazgatás és a gazdasági szereplők figyelmének felkeltése.

2.2.2 A szövetkezeti társaságokra vonatkozó nemzeti jogszabályok tökéletesítése

Ez a célkitűzés abban a vitában öltött testet, amelyben a Tanács 2003 júliusában elfogadta az Európai szövetkezeti társaságok alapszabályáról (SCE) szóló rendeletét. Ebben szó van mind a Rendelet átültetéséről a nemzeti jogrendszerekbe, mind a nemzeti jogrendszerek tökéletesítéséről, illetve arra történő ösztönzéséről, hogy alkossanak „típusörvényeket”. Megjegyzendő, hogy ebben a vonatkozásban, az Európai Bizottság különös figyelmet szentelt az Unió új tagállamainak.

2.2.3 A szövetkezeti társaságok, illetve a közösségi célkitűzések megvalósításához való hozzájárulásuk további és növekvő mértékű tekintetbe vétele

Ebben az összefüggésben elsősorban a mezőgazdasági és a bővítési, a helyi és regionális vidékfejlesztési, valamint a munkahely-teremtési politikáról van szó.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB mindig odafigyelt a személyegyesítő társaságok problematikájára és általában a szociális gazdaságra ⁽⁸⁾. Akárcsak a Régiók Bizottsága, úgy ítéli meg, hogy egyenlő mértékben kell fejleszteni és fenntartani az összes vállalkozási formát ⁽⁹⁾. Annak érdekében, hogy össze lehessen gyűjteni a szövetkezeti szervezetek és vállalatok reagálásait a Közleményre, Az EGSZB október 11-én egy kérdőív kitöltésének segítségével nyilvános közmeghallgatást szervezett. Ez lehetővé tette, hogy összevessék az Európai Bizottság projektjét a szövetkezeti szektor elvárásaival és prioritásaival.

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye „Szociális gazdaság és egységes piac”, előadó: J. Olsson, HL C 117 – 2000. április 26.

⁽⁹⁾ Ld. a 3. sz. lábjegyzetet.

3.2 Az EGSZB kedvezően fogadja az Európai Bizottság Közleményét az európai szövetkezeti társaságok támogatásáról. Ennek végrehajtása lehetővé teszi majd, hogy gyakrabban folya-
modjanak ehhez a vállalkozási formához, nevezetesen azáltal, hogy hozzájárulásukat a lisszaboni stratégiai célok megvalósítá-
sához jobban értékelik, illetve tágabb körökben válik ismertté.

3.3 Az EGSZB ugyanakkor megállapítja, hogy a Közle-
ményben a szövetkezeti társaságok nagyobb támogatásának biztosítását célzó számos intézkedés megfogalmazása külön-
ösen óvatos, amennyiben gyakran használ olyan kifejezéseket, mint „megvizsgáljuk, vagy tanulmányozzuk annak lehetőségét, hogy”, vagy „különös figyelmet szentelünk annak, hogy”. Kívánatos lenne, ha az elérni kívánt célokat ezentúl konkrétan fogalmaznák meg, illetve megfelelő határidőt állapítanának meg velük kapcsolatban.

3.4 Egyébként, az EGSZB osztja az Európai Bizottság véle-
ményét, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani az Unió új tagállamaira és a tagjelölt országokra. Némely országban a szövetke-
zeti társaság a régi rendszerben azonos volt a termelő szövetke-
zettel, és a korábbi politikai-gazdasági rendszer egyik eszkö-
zének tekintették.

3.4.1 Ez az oka annak, hogy az EGSZB különösen fontosnak tartja, hogy ezen országok vállalkozóinak ráirányítsák a figyelmét a szövetkezeti társaságban rejlő lehetőségekre. E társa-
ságok lehetővé teszik, hogy a működésükhöz szükséges erőfor-
rásokat, a felelősséget és a kockázatokat közösen viseljék, ez pedig hozzájárul ahhoz, hogy a projektek könnyebben valósít-
hatók meg és fenntarthatóságuk várhatóan biztosítottabb⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Az EGSZB továbbá azon a véleményen van, hogy támogatni kell az új tagállamokban a szövetkezeti modellben szintén megnyilvánuló új dinamizmust a társadalmi kirekesztés elleni harcban, valamint a környezetvédelemben, és ügyelni kell arra, hogy az egyes szövetkezetek által kialakított egyesülési hajlamot ne őröljék fel olyan jogszabályi módosítások, melyek hátrányosan érintik ezeket a vállalkozástípusokat.

3.5 Megértéssel fogadva az Európai Bizottság megközelítését, amely szerint a cél, hogy a szövetkezeti társaságok KKV-méretűek legyenek, az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy számos szövetkezeti társaság és szövetkezeti csoport meghaladja a KKV-k meghatározására vonatkozó közösségi küszöb-
tékeket. Ezért ajánlja az EGSZB, hogy ne korlátozzák a Közle-
mény javaslataiban kizárólag erre a méretre. Vonatkozik ez természetesen egyes közösségi akciókra is, mint pl. a vállala-
toknak nyújtott szolgáltatások kereteire vagy a finanszírozáshoz való hozzájutásra.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB „A csatlakozó országok gazdasági sokrétűsége. A KKV-k és a szociális gazdaság vállalatainak szerepe” c. véleménye, előadók: Fusco és Glorieux, HL C 112 – 2004. április 30.

4. A szövetkezeti társaságok azon területei, amelyeknek mélyrehatóbb fejlesztésre van szükségük

4.1 Jogszabályi környezet

4.1.1 A Közleményben az Európai Bizottság különös figyelmet szentel a szövetkezeti jognak, különösen pedig az ezt szabályozó különböző nemzeti rendelkezéseknek. Az EGSZB támogatja ezt a megközelítést, mert lényeges, hogy a szövetke-
zetek, a tevékenységük kifejtéséhez a lehető legjobb jogi kere-
tekkel rendelkezzenek, mind nemzeti, mind európai szinten.

4.1.2 Egyébként, a szövetkezeti társaságok szintén alá vannak vetve számos, a társasági jogot (számviteli jog, társada-
lombiztosítási jog, versenyjog, adójog ...) érintő rende-
kezésnek. Ha ezek nem veszik tekintetbe a szövetkezetek bizo-
nyos sajátosságait, feltétlenül gondolni kell arra, hogy még ha a szövetkezeti jogszabályok optimálisak is, ezek a szövetkezetek fejlődését meggátolhatják.

4.1.2.1 Példaként említjük, hogy az IAS 32 számviteli szab-
vány eredetileg úgy rendelkezett, hogy a szövetkezeti társaságok üzletrészeit az adósságok kategóriájába kell sorolni, nem pedig a saját források kategóriájába, mert fennáll a visszakövetelésük lehetősége. Mivel ennek a rendelkezésnek fatális következmé-
nyei lettek a szövetkezetekre nézve, az elv értelmezésénél kivé-
telt engedélyeztek az általános szabály alól, két kiegészítő feltétel teljesülése esetén⁽¹¹⁾. Az a tény, hogy nem módosították a szabályozást, hanem a szövetkezeti társaságokra vonatkozó értelmezést csatoltak hozzá, azt támasztja alá, hogy ezt a társa-
sági formát általában kivételnek tekintik a tőkés társaságok között. Amint már említette, (vö. 3-1 pont), az EGSZB azon az állásponton van, hogy ne tekintsék a szövetkezeti társaságot kivételnek, hanem ellenkezőleg, adaptálják hozzá a jogi szabá-
lyozást, amikor ez szükséges a szövetkezeti sajátosságok tekin-
tetbe vétele érdekében.

4.1.2.2 Következésképpen, az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot, hogy vegye tekintetbe és váltsa konkrét cselekedetekre azokat a szinergiákat, melyeket működtetni kell a szövet-
kezeti jog között egyrészt, és a jogi környezet egyéb alkotóel-
emei között másrésztől.

4.1.2.3 Ugyanebben a szellemben, az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság által a jövőben kiadásra kerülő tárgyi jogszabályi szövegek véleményezésével megbízott szakértői csoportok rendszeresen vegyék számításba a szövetkezeti társa-
ságok belső sajátosságait oly módon, hogy igénybe veszik azok képviselői szerveinek állásfoglalásait⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Az üzletrészeket tőkének kell tekinteni, amikor a kibocsátó a visszafizetés elutasításának feltétel nélküli jogát fenntartja magának, vagy ha a nemzeti jogszabályok, vagy az egység alapító okirata küszöbértéket állapítanak meg, amely alá a törzstőke nem csök-
kenhet.

⁽¹²⁾ E tekintetben meglepően állapítottuk meg, hogy a társasági jog magas szintű európai szakértői csoportjában, melyet többször idézett a dokumentumban, nincs egyetlen szövetkezeti jogi szakértő sem.

4.2 Versenyszabályok, a letelepedés szabadsága és az adózás rendje

4.2.1 **A versenyjogot tekintve**, az EGSZB kertelés nélkül támogatja, hogy a többi vállalkozási formák mintájára, a szövetkezeti társaságokra is vonatkozzanak az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 81., 82. és 86-88. cikkei. Mindazonáltal úgy véli, hogy a Közlemény azon bekezdésének a megfogalmazása, amely hivatkozik a Szerződésnek a megállapodásokról szóló 81. cikkére, nem fogalmaz eléggé világosan, jöllehet az Európai Bizottság kiemelte, hogy „amennyiben a szövetkezeti formájú szervezet nem ütközik bele szükségképpen az EK Szerződés 81. cikkébe, a magatartása, vagy a később elfogadásra kerülő szabályok tekinthetők úgy, mint amelyek korlátozzák a szabad versenyt”⁽¹³⁾. Az Európai Bizottság már most javasolja, hogy a versenyszabályokat szélesebb körben ismertessék a különböző szövetkezeti szektorokban.

4.2.1.1 A szövetkezeti szektorok képviselőinek 2004. október 11-i közmeghallgatása alapján az EGSZB úgy értékeli, hogy a probléma kevésbé kötődik a versenyszabályok nem-ismeretéhez, mint inkább ahhoz a tényhez, hogy azok nem mindig alkalmazkodnak a szövetkezeti forma sajátosságaihoz. Az EGSZB ezért már most felszólítja az Európai Bizottságot, hogy akcióit irányítsa a versenypolitika illetékes szervezetei felé annak érdekében, hogy ezek tájékozottabbak legyenek a szövetkezeti társaságok különböző szervezeti formáit illetően.

4.2.1.2 Kiemelve, hogy a vállalkozási formák sokasága a piacon kulcseleme az egészséges versenynek, az EGSZB úgy értékeli, hogy egy ilyen intézkedés alkalmas lehet mindennemű piaci diszkrimináció elkerülésére a szövetkezetekkel szemben, ami társasági formájuk miatt érhetné őket.

4.2.2 Egyébként, az EGSZB felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy egyes országokban tilos a szövetkezeti formájú cégeknek letelepedni egy adott ágazatban folytatandó tevékenység céljával⁽¹⁴⁾. Ez nyíltan beleütközik a **letelepedés szabadságának elvébe**. A helyzet annyival is inkább sajnálatos, mert az európai szövetkezeti társasági Rendelet is megerősíti ezt a tilalmat.⁽¹⁵⁾ Az EGSZB ennek alapján felkéri az Európai Bizottságot egy tanulmány készítésére e tilalmak mértéke és kihatásaiak megvizsgálása tárgyában.

4.2.3 Ami a szövetkezeti társaságok **adózási szabályait illeti**, az EGSZB azt az elvet támogatja, amely szerint egy bizonyos fajta társaságnak juttatott kedvezményeknek arányosaknak kell lenniük a társaságokat terhelő jogi követelményekkel, vagy az általa társadalmilag hozzáadott értékkel⁽¹⁶⁾. Ennek keretében, az EGSZB ösztönzi az Európai Bizottságot arra, hogy szólítsa fel a tagállamokat annak a lehetőségnek a tanulmányozására, hogy adókedvezmény jellegű ösztönzőkkel támogassák a szövetkezeti társaságokat társadalmi hasznosságuk vagy a regionális fejlesztéshez való hozzájárulásuk függvényében, szigorú ellenőrzési feltételekhez kötve az alapelvek és a szövetkezeti értékek tiszteltben tartását⁽¹⁷⁾.

⁽¹³⁾ A Közlemény 3-2-7 szakaszának utolsó bekezdése.

⁽¹⁴⁾ Németországban például, nem alapítható szövetkezeti társaság a gyógyszerészeti ágazatban.

⁽¹⁵⁾ 8-2 cikk: „Ha a nemzeti jogszabályok az ESZT-k tevékenységének természetéhez kötődő specifikus szabályokat és/vagy korlátozásokat rendelnek el emiatt (...), ez a jogszabály kizárólag az ESZT-kre vonatkozik”.

⁽¹⁶⁾ Közlemény 3-2-6. §.

⁽¹⁷⁾ A Régiók Bizottságának véleménye ld. a 3. lábjegyzetet.

4.3 A vállalatok szociális felelőssége és a vállalatok irányítása

4.3.1 A vállalatok szociális felelőssége (VSZF)

4.3.1.1 A globalizálódó gazdaság egyre nagyobb rentabilitási követelményeket támaszt a vállalatokkal szemben, nem egyszer az egyéb szociális megfontolások kárára. A VSZF, azaz „a vállalatok kereskedelmi tevékenységébe és partnereivel való kapcsolataiba önként beépített szociális és környezetvédelmi kérdések”⁽¹⁸⁾, nem új koncepció a szövetkezeti társaságok számára. Az a tény, hogy kombinálják gazdasági és szociális célokat, és működési formájuk az egyéneken és a belső demokrácián alapul, hozzá magával, hogy eleve magukba integrálják a VSZF-t és áldoznak is erre a témára⁽¹⁹⁾.

4.3.1.2 Az EGSZB sajnálja, hogy ezt a dimenziót nem tárgyalja a Közlemény, és már most ajánlja, hogy egy akció-programmal kiemelten támogassák a szövetkezeti társaságok ilyen irányú gyakorlatát⁽²⁰⁾.

4.3.2 A vállalatok irányítása

4.3.2.1 Az EGSZB évek óta és egyre nagyobb érdeklődéssel foglalkozik olyan témákkal, amelyek a vállalatvezetéssel kapcsolatosak⁽²¹⁾. Nos, az ezen a téren uralkodó reakciók ritkán hivatkoznak a szövetkezeti társaságokra. Ez bizonyos mértékig paradox, mert a szövetkezetek szervezetéhez kapcsolódó számos jogszabályi rendelkezés kényszerítette e vállalatokat arra, hogy a vállalatirányítás specifikus modelljeit kialakítsák⁽²²⁾. A szövetkezeti könyvvizsgáló társaságok szolgáltatásai szintén jelentősen hozzájárulhatnak a szövetkezetek tevékenységeinek sikeréhez. Ilyen társaságok számos tagállamban működnek, s némelyiknek több mint 100 éves, folyamatos szövetkezeti múltja van. Fontos tehát, hogy a kötelező könyvvizsgálatról szóló európai közösségi irányelv elismerje, és magában foglalja a szövetkezeti jognak ezt az intézményét.

⁽¹⁸⁾ Zöld Könyv: „Ki kell alakítani egy európai keretet a vállalatok szociális felelősségének támogatására” COM(2001) 366 fin.

⁽¹⁹⁾ Pártatlan kereskedelmi hálózatok kiépítése, szociális mérleg felállítása, európai szociális mérlegkészítő csoportok létrehozása

⁽²⁰⁾ Az EGSZB véleménye a Zöld Könyvről: „Támogatni kell a vállalatok szociális felelősségének európai jogi kereteit”, EGSZB 355/2002, Előadók: Hornung-Draus, Engelen-Keffer, Hoffelt, HL C 125 - 2002. május 27.

⁽²¹⁾ Az EGSZB véleménye a Bizottság Közleményéről az Európai Parlament és a Tanács felé: „A társasági jog modernizálása és a vállalatok irányításának megerősítése az Európai Unióban – megtervezett előrelépés”, előadó: G. Ravoet, EGSZB 1592/2003, HL C 80 - 2004. március 30.

⁽²²⁾ A könyvvizsgáló szövetkezetek felépítése és szervezete az Európai Unió egyes tagállamaiban, mint pl. Németországban, jól illusztrálják ezt.

4.3.2.2 Az EGSZB már most úgy ítéli meg, hogy kívánatos lenne ezeket a tapasztalatokat olyan előremutató módon hasznosítani a vállalatirányításról folyó vitában, hogy előrelépés történjen, és az ajánlásokat alkalmazni lehessen a különféle vállalkozási formákra.

4.4 Szövetkezeti társaságok csoportosulási formái

4.4.1 Az EGSZB arra is felhívja az Európai Bizottság figyelmét, hogy léteznek szövetkezeti társaságokból alakult csoportok. Ezek olyan vállalkozási modellek, amelyek világosan előnyben részesítik a partnerségi és együttműködési stratégiákat az egyesülésekkel és kivásárlásokkal szemben. Így lehetővé válik, hogy ezek a vállalatok felvegyék a kesztyűt a globalizáció és az ebből adódó megnövekedett versenyképesség kihívásaival szemben, közben megőrizve és hirdetve szövetkezeti identitásukat.

4.4.2 A versenyszabályok tiszteletben tartása mellett, az EGSZB időszerűnek tartja e csoportok támogatását és fejlesztését, mert ezáltal a szövetkezetek közös márkákat, vagy áruk és szolgáltatások közös termékskáláját fejleszthetik ki, ezáltal pedig jobban konszolidálódhat a szövetkezeti jelenlét mind transznacionális, mind világpiaci szinten. Azt is javasolja, hogy az eddigienél vegyék jobban számításba ezt a dimenziót a Közleményben.

5. Megjegyzések és ajánlások a javasolt akcióprogramokhoz

5.1 A szövetkezeti gyakorlat megértése és támogatása (Intézkedési terv 1.-2. pontjai)

5.1.1 Az EGSZB ösztönzi az Európai Bizottságot minden olyan támogatási intézkedés meghozatalára, amelynek célja a szövetkezeti társasági gyakorlat jellemző sajátosságainak jobb megértése és számításba vétele. Ez utóbbiak félreismerése a fő oka annak, hogy a bennük rejlő lehetőségek nincsenek eléggé kihasználva. Ebben a megfogalmazásban az EGSZB úgy értékeli, hogy az ehhez a különleges vállalkozási formához kötődő bevált gyakorlat meghatározását, szabványosítását és elterjesztését jobban kellene ösztönözni és támogatni.

5.1.2 Javasolja különösen, hogy az Európai Bizottság nagyobb hivatalos elismerésben részesítse az ILO 193. sz. ajánlását, amely, miután az EU mind a 25 tagállama elfogadta, az első európai konszenzust jelenti a szövetkezetekre vonatkozó normák és támogatás terén. Az EGSZB azt is ajánlja, hogy dolgozzanak ki és vezessenek be konkrét intézkedéseket, például egy információs kampányt a szövetkezetek sajátosságairól és vállalkozási dimenzióikról, a Vállalkozás Főigazgatóság különböző videofelvételével, honlapjával, stb. illusztrálva. Ezt a kampányt a gazdasági és szociális partnerek és a nemzeti közgazdasági szervek számára kellene megszervezni.

5.1.3 Az EGSZB ajánlja egyébként, hogy a szövetkezeti társaságot népszerűsítő akciót mutassák be az Európai Bizottság valamennyi Főigazgatóságán is. E tekintetben, különös figyelmet kell fordítani azokra a szervekre, amelyek kezdeményezéseikkel közvetlenül hatnak ki a szövetkezeti társaságokra mind vállalkozási, mind szociális dimenziókban (Belső piac Főigazgatóság, Foglalkoztatási és szociális ügyek Főigazgatósága, Verseny Főigazgatóság, Egészségügyi és fogyasztóvédelmi Főigazgatóság...).

5.2 Statisztikai adatok (Intézkedési terv 3. pont)

5.2.1 Az EGSZB támogatja az európai Bizottságot abbeli szándékában, hogy javuljanak a szövetkezeti társaságokra vonatkozó statisztikai adatok. Az Unió legtöbb tagállamában ezeket, ha egyáltalán rendelkezésre állnak, ritkán hozzák rendszeresen naprakész állapotba. Egyébként, az adatok összeállításához használt módszerek ritkán homogének. Ez az alapvető akadály annak, hogy a szövetkezetekről szóló ismeretanyag továbbfejlődjön, és jobb legyen.

5.2.2 A helyzet megoldására az Európai Bizottság azt javasolta, hogy folyamodjanak a szatellit számlatechnikához. Ezt a technikát, amelyet egyébként még nem ültettek át a szövetkezeti társaságokra, eddig olyan szervezeteken próbálták ki, amelyek elsősorban nem a kereskedelmi szférához tartoznak, illetve non-profit szervezeteken⁽²³⁾. Ezért az EGSZB szükségesnek tartja, hogy a végül kiválasztott módszerek ne fedjék el a szövetkezetek gazdasági és kereskedelmi vetületeit. Meg kell jegyezni, hogy egy kérdőív kitöltésével együtt járó közmeghallgatáson kiderült, hogy maguk a szövetkezeti szervezetek is osztják ezt az aggodalmat.

5.2.3 Ahhoz, hogy a lehető leggyorsabban lehessen kielégíteni a szövetkezeti társaságok adatéhségét, az EGSZB javasolja, hogy azonnal vezessék be, ahol ez lehetséges, az együttműködést az Eurostat és a nemzeti statisztikai adatgyűjtő szervek között, különösen azért, hogy a vállalati adatsorokat lehessen létrehozni a működésükre jellemző különböző társasági formák szerint.

5.3 Vállalkozók képzése és vállalkozói szellem (Intézkedési terv 4. pont)

5.3.1 Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a szövetkezeti dimenziót vegyék figyelembe az oktatási, szakképzési, vállalkozásfejlesztési és az élethosszig tartó tanulási programok is⁽²⁴⁾. Felhívja a figyelmet arra, hogy ezt a témát már kifejtette az ILO 193. sz. ajánlása, és örömet fejezi ki afelett, hogy a Régiók Bizottsága ugyancsak megemlíti ezt a pontot a véleményében⁽²⁵⁾. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot abban a szándékában, hogy a meglévő tapasztalatokat felteszi a világhálóra és így terjeszti őket.

⁽²³⁾ Ld. a Bizottság 2004. április 23-i szemináriumát a szociális gazdaság számára kifejlesztendő szatellit számlák módszertanáról.

⁽²⁴⁾ Például a Leonardo, Szókratész, Erasmus programok.

⁽²⁵⁾ Ld. a 3. sz. lábjegyzetet.

5.3.2 Az EGSZB javasolja ezen kívül, hogy keressék meg a szövetkezeti oktatás tárgyában együttműködő iskolákat és egyetemi szintű intézményeket. Ha így jár el, és ha támogatja az ehhez szükséges specifikus tananyag kidolgozását és elterjesztését is, az Európai Bizottság kettős célt érhet el, egyrészt feltehet a világhálóra meglevő tapasztalatokat, másrészt bővíti a tananyagokat a szövetkezeti dimenzióval.

5.4 A vállalkozásokat támogató szolgáltatások (Intézkedési terv 5. pont)

5.4.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon elképzelésével, hogy győzzék meg a vállalatokat hagyományosan támogató szolgáltató szervezeteket arról, hogy jobban integrálják magukba a szövetkezetek sajátos dimenzióit, ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy már léteznek ezekre a szolgáltatásokra specializálódott szervezetek. Ez utóbbiaknak az Európai Bizottság akciói segítségével jobban ki kellene tudni fejleszteniük, és jobban el kellene tudni terjeszteniük a szolgáltatásaik választékát.

5.4.2 Ebben a tekintetben az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a vállalkozások és a vállalkozói szellem új, 2006-2010-es többéves programja ⁽²⁶⁾ nem tartalmaz semmilyen általános iránymutatást, sem egyetlen specifikus irányvonalat a szövetkezeti társaságok számára. Arra is felhívja a figyelmet, hogy a vállalkozói szellem intézkedési terve ⁽²⁷⁾ sem hivatkozik ez utóbbiakra, hacsak nem egy „szociális gazdasági” megközelítésben, amelynek a megfogalmazása a dokumentumban egyébként zavaros.

5.5 Hozzájárulás a finanszírozáshoz (Intézkedési terv 6. pont)

5.5.1 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot annak az elemzésnek a gyors elvégzésére, amelyet annak a megállapítására kezdeményezett, hogy időszerű-e az európai beruházási alapok eszközeihez egy specifikus, a szövetkezeti társaságokra vonatkozó hivatkozást bevenni. Ebből az alkalomból, az EGSZB-t tájékoztatták arról, hogy ennek a hivatkozásnak a felvételét nemrég elutasították, a jogi formák közötti egyenlő elbánás elvére hivatkozva. Az EGSZB ezért már most felszólítja az Európai Bizottságot annak pontosítására, hogy melyek lesznek azok az új, konkrét intézkedések, amelyekkel az Európai Bizottság a finanszírozásról gondoskodik, mivel az intézkedési terv egy másik fejezete, – azaz az a tény, hogy ügyelni kell arra, hogy a szövetkezetek továbbra is jogosultak legyenek a többi közösségi program nyújtotta kedvezményre –, nem változtat semmit a jelenlegi helyzeten. Egyébként, az EGSZB azt szeretné, ha az európai alap nagyobb arányban nyújtana segítséget a KKV-k és a szövetkezeti társaságok részére, amelyek pénzügyi téren nem rendelkeznek nagyobb összegű garanciákkal.

5.5.2 Ugyanebben a szellemben, az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a saját forrásokról szóló

⁽²⁶⁾ Közösségi program a vállalkozói szellem és a vállalati versenyképesség javítására (2006-2011).

⁽²⁷⁾ A Bizottság közleménye „Intézkedési terv: a vállalkozói szellem az európai politika napirendjén”, COM(2004) 70 fin., ld. az EGSZB 2004. szeptember 15-i 1198/2004. sz. véleményét, előadó: B. Butters.

új megállapodás, az ún. Bazel II. Egyezmény, arra kötelezi a bankokat, hogy a vállalatok számára alkalmazott kihitelezési politikájukban jobban figyelembe vegyék ezek kockázati profilját, különösen fizetőképességük és a vállalat irányítási rendszerének függvényében. Ez sokkal költségesebbé teheti a hitelhez jutást egyes szövetkezeti társaságok számára ⁽²⁸⁾.

5.5.3 Tekintve alaptókéjük sajátos természetét, (tőzsdén nem jegyzett üzletrészek, az üzletrészek névértéken történő visszafizetési kötelezettsége, stb. ...), a szövetkezeti társaságok gyakran nehezen találnak finanszírozási lehetőséget beruházásaik számára. Az EGSZB ebben az értelemben támogatja az Európai Bizottságot, amikor az felhívja azokat a tagállamokat, amelyek a szövetkezeti társaságokra vonatkozó különös jogszabályokkal rendelkeznek, hogy tegyék ezek számára lehetővé olyan forgatható üzletrészek kibocsátását, melyek a csendestársak számára jövedelmet hoznak azzal a feltétellel, hogy részesedésük nem veszélyezteti sem a szövetkezeti jellegét, sem a társaság tagjainak a szövetkezet felett gyakorolt ellenőrzését. ⁽²⁹⁾

5.6 A szövetkezeti társaságok apportja a vállalkozáspolitikára egyes különös területeihez (Intézkedési terv 7. pont)

5.6.1 Az EGSZB osztja az Európai Bizottságnak azt a véleményét, hogy a szövetkezeti társaság, a számos vállalatvezetési módszeren keresztül, különösen alkalmas modellje annak, hogyan mehet át a vállalat a dolgozók tulajdonába. Az EGSZB azt javasolja, hogy ezt a modellt jobban emeljék ki azokban a programokban és intézkedésekben, melyeket az Európai Bizottság ezen a téren támogatni szeretne.

5.6.2 Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy készítsenek tanulmányt azokról a szövetkezeti társaságokról, melyeknek a fő feladata a szociális szükségletek kielégítése. Ez a tanulmány ki is mutathatná a hozzájárulásukat e célok eléréséhez. Az EGSZB mindenképpen ajánlja, hogy ez a tanulmány gondosan hangsúlyozza ki a szociális szövetkezetekre jellemző külön sajátosságokat összevetve a „szociális vállalatokkal” ⁽³⁰⁾.

5.7 A nemzeti jogalkotások összefüggése és tökéletesítésük, típusörvények megalkotása, és az európai szövetkezeti társaság (Intézkedési terv 8., 9., 10., 11. pont)

5.7.1 Miközben felhívja a figyelmet arra, hogy az a szabályozott környezet, amelyben a szövetkezeti társaságok tevékenykednek, legalább annyira fontos, mint azok a szervezési módok, amelyeket céljaik érdekében megvalósítanak, az EGSZB elsődlegesen fontosnak tartja az Európai Bizottsággal együtt a cégek jogállásának meghatározását, mind európai, mind nemzeti szinten.

⁽²⁸⁾ Az EGSZB véleménye, „A KKV-k és a szociális gazdaság vállalkozóinak alkalmazkodóképessége a gazdasági dinamizmus által rájuk kényszerített változásokhoz” (HL C 120., 2005.5.20.) előadó: L. Fusco.

⁽²⁹⁾ A Közlemény 3-2-4 cikke.

⁽³⁰⁾ A „szociális vállalkozás” elnevezés alatt az Európai Bizottság arra a tényre kíván utalni, hogy egyes tagállamok olyan jogi formákat fogadtak el, amelyekkel azokat a vállalkozásokat óhajtják minősíteni, melyek fő célja szociális célkitűzések megvalósítása.

5.7.2 Az EGSZB egyetért azzal, hogy találkozókat kell szervezni a nemzeti közigazgatási szervekkel az európai szövetkezeti társasági törvény és a hozzá kapcsolódó irányelv végrehajtása tárgyában. Javasolja ezek előkészületeinek rendszeres nyomon követését. Összehasonlító jelleggel, az európai társasági törvényt, amely nemrég lépett hatályba, csak hat nemzeti törvénykezés ültette át.

5.7.3 Ami a típus törvények kidolgozását illeti, az EGSZB fontosnak tartja kiemelni e bekezdés megfogalmazásának kétértelműségét. Miközben ugyanis nem javasolja a szövetkezeti társasági jog harmonizálását, az Európai Bizottság előre sorolja annak a magas szintű európai szakértői bizottságnak a következtetéseit, amely pontosan a szövetkezeti alapító okiratok harmonizálásán fáradozik.

5.7.4 Az EGSZB tudatában van annak, hogy az európai szövetkezeti társasági törvény számos cikke a nemzeti jogszabályokra utal vissza. Tekintettel arra, hogy öt évvel hatályba lépése után, az ESZT rendelet alkalmazásáról jelentés készül, az EGSZB azon a véleményen van, hogy ideje kidolgozni típus törvényeket a szövetkezeti jogszabályok közelítése érdekében és/vagy közös jogszabályok elfogadását javasolni európai szinten, ugyanakkor elsőrendű fontosságú, hogy ezeket a munkákat és megfontolásokat már kezdettől fogva a szövetkezeti társaságokat képviselő szakmai szervezetek képviselőivel közösen végezzék.

5.7.5 E tekintetben, az EGSZB ki kívánja hangsúlyozni, hogy a közmeghallgatás kimutatta, számos szövetkezeti szervezet sokkal inkább kívánja a meglévő nemzeti szövetkezeti törvénykezés konszolidációját és megerősödését, mint azok felülvizsgálatát a harmonizáció érdekében⁽³¹⁾. Ez utóbbiak szerint, ez a megközelítés hozhatná a legjobb megoldást a kapitalizálódás⁽³²⁾ problémájára, amellyel egyes szövetkezeteknek szembe kell nézniük.

5.7.6 Ebben a megközelítésben, az EGSZB azt is javasolja az Európai Bizottság részére, hogy készítsen összehasonlító tanulmányt az integráció hatásairól és mélységéről olyan egyes nemzeti szövetkezeti jogszabályokra, és rendelkezésekre, melyek eddig csak a tőkés társaságokra voltak jellemzők⁽³³⁾.

5.8 Közösségi célkitűzések (Intézkedési terv 12. pont)

5.8.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy felhasználja a közösségi programok útján a

szövetkezeti társaságok tevékenységét a közösségi célok megvalósításához. Megkérdőjelezi azonban azokat az eszközöket, amelyekkel ezekhez el akar jutni, mivel a dolgok jelenlegi állása szerint nincs költségvetési sor erre a célra fenntartva.

5.8.2 A Közlemény különösen nagy súlyt fektet a „bővítési utáni mezőgazdasági politika” területére, mert külön intézkedési tervet készít hozzá. Az EGSZB támogatja ezt a dimenziót, de úgy értékeli, hogy ezen kívül még szükséges lenne az intézkedések nyelvére lefordítani a többi felsorolt területet is, vagyis a helyi és regionális vidékfejlesztést, valamint a munkahelyteremtést.

5.8.3 Általános jelleggel, az EGSZB megfelelőbbnek tartja a segélyezési és támogatási akciók kifejezések használatát, mint a szövetkezetfejlesztés pillérének koncepcióját. Ezzel ugyanis lehetővé válik már akkor, amikor egy sajátos területen megindul a munka, hogy a szövetkezeti gyakorlat átáramoljon más tevékenységi ágazatok felé is.

6. Következtetések

6.1 Az EGSZB örömmel üdvözlözi az európai szövetkezeti társaságokról szóló Közlemény nyilvánosságra hozatalát. Az után, hogy megszületett a Rendelet az európai szövetkezeti társaságok (SCE-k – ESZT-k) jogállásáról, ugyanazt az érdeklődést tanúsítja e vállalat típus iránt, mint az Európai Bizottság, kihangsúlyozva egyben e vállalat típus szociális és gazdasági dimenzióit, illetve, hogy alkalmas a lisszaboni stratégia megvalósítására.

6.2 Különösképpen támogatja az EGSZB a szövetkezeti vállalkozási formák prioritásos támogatását. A vállalkozás e formájának félreismerése a fő gátja annak, hogy az európai szövetkezeti társaságok fejlődésnek induljanak.

6.3 Miközben támogatja a Közleményben megfogalmazott fő irányvonalakat, az EGSZB úgy értékeli, hogy kívánatos lenne egyes akciókat konkrét intézkedésekre váltani, egy előre meghatározott időzítés alapján. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy a lehető legsürgősebben hozzanak létre egy rendszert a tervbe vett intézkedések nyomon követésére, és ne várjanak ezek kiértékelésével 2008. utánig, amint azt az Európai Bizottság javasolja. Ha létezik egy ilyen rendszer, az szorosabban fogja összefogni az érintett szövetkezeti szakmai szervezeteket mind nemzeti, mind európai szinten.

Brüsszel, 2005. március 9.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽³¹⁾ Még egyes nemzeti szövetkezeti szervezetek is tiltakoznak ellene.

⁽³²⁾ Akkor beszélnek általában kapitalizálódásról, ha a szövetkezet elveszti az emberek egy közössége által kollektíven kézbentartott vállalati jellegét, és külső befektetők veszik át felette az irányítást. Ennek külső megjelenési formája a szövetkezet átalakulása tőkés társasággá.

⁽³³⁾ Pl.: Olaszországban egy nemrég megjelent törvény megengedi a szövetkezeti társaságok számára a kötvények kibocsátását.